

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0610223 Näs

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Lännsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610223 Näs

Kommun: Forshaga

Områdets totala areal: 1,5 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-11-02

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

1966 - Ävjepilört, *Persicaria foliosa*

1973 - Hällebräcka, *Saxifraga osloensis*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: De prioriterade bevarandevärdena är skötseln av områdets silkatgräsmarker och fuktängar. Prioriterat är även att vårda och bevara bestånden av ävjepilört och hällebräcka.

Motivering: Gräsmarkerna har hävdats genom framförallt bete under flera generationer. Inom området finns lokaler för de rödlistade arterna ävjepilört och hällebräcka.

Prioriterade åtgärder: För att säkerställa att de utpekade naturtyperna och arterna bevaras är det

nödvändigt med årlig hävd samt regelbunden röjning av igenväxningsvegetation. Vattenregleringen i Klarälven behöver utformas så att en naturlig flödesregim, med återkommande översvämning vid höst- och vårfloed samt torrläggning av jord under sommaren, uppnås. Vid hävd av marken där hällebräcka växer ska skadlig förna tas bort.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Näs är beläget på gården Näs marker. Gården har mycket gamla anor och det finns belägg för att gårdstomten registrerats redan år 1576. Gårdstomten är skyddat som en "Övrig kulturhistorisk lämning" enligt kulturmiljölagen och en mindre del av Natura 2000-områdets östra del ingår i denna lämning.

Natura 2000-området består av betesmark som sträcker sig från gårdsplanen, som ligger högt på en mindre ås parallellt med Klarälven, och ner mot strandängen ut i älven. Hela skiftet präglas av flera terrasser och platåbildningar eftersom området sluttar kraftigt på vissa ställen. Här har boskap betat länge och marken hyser hävdgynnade arter som t ex bockrot, blodrot och prästkrage. Här finns även de båda rödlistade arterna ävjepilört och hällebräcka. I dag betas området av kor.

Vid Näs finns också flera gravar från järnålder som visar på gårdens långa bebyggelsekontinuitet. Området närmast byggnaderna har möjligen varit en gammal hackslåtmark som på senare tid övergått till bete. Marken här är relativt torr och sluttande och här och var förekommer äldre stenrösen. Här och var i betesmarken ses också hällar av bergarten hyperit, vilken gör marken rik på katjoner och ger goda förutsättningar för kalkgynnade (katjongsynnade) växter. Längre västerut är marken mer låglänt och här påträffas flera brunnar. Strax innanför strandängsområdet har tidigare funnits en mindre åker vars fältformer kan skönjas.

Vegetationen i området har undersökts inom den s.k. Värmlandsfloran, ett inventeringsprojekt initierat av Värmlands botaniska förening. På strandängen finns speciellt höga värden vilket bl. a. avspeglades i förekomsten av den utpekade arten ävjepilört. Andra arter som tidigare påträffats är vårveronika, råttsvans, nagelört och grönknavel. Enligt gräsmarksinventeringen från 2012 var området då mer artfattigt. I maj 2016 påträffades minst 800 exemplar av arten hällebräcka i nära anslutning till Natura 2000-områdets nordöstliga gräns. I juli 2017 påträffades den kulturgynnade och igenväxningskänsliga arten bågsäv i strandkanten. Artrikedomen uppgavs vid detta besök i området ha varit medelgod.

Natura 2000-området besöktes av länsstyrelsen i oktober 2017 i samband med framtagande av åtagandeplan. Hela Natura 2000-området bedömdes vara väl avbetat. Marken i den västra delen, mot älven, är kuperad på grund av vattnets påverkan på den sandiga marken. Kor betade här men inte på den del där hällebräckan förekommer. Det fanns inga tecken på att marken var söndertrampad.

Vad kan påverka negativt

Se beskrivning av negativ påverkan under respektive naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Enligt första stycket i 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd

enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap 4 § miljöbalken).

- Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
- Länsstyrelsen har beslutat om utvidgat strandskydd mellan Klaräven och Natura 2000-områdets nordöstra och östra del enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Myndigheter och kommuner ska enligt 5 kap. 3 § miljöbalken ansvara för att miljö kvalitetsnormer för vatten följs.
- Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt (Förordning 2004:660 om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön).
- Miljöersättningar för bete och slätter för de arealer som uppfyller krav på ersättningar från landsbygdsprogrammet 2014-2020 (EU:s miljöersättning för biologisk mångfald i betesmarker och slätterängar).
- Ävjepilört och Hällebräcka är fridlysta enligt 7 § artskyddsförordningen (2007:845).
- Vid skötsel av jordbruksmark skall hänsyn tas till naturvårdens intressen (12 kap 7-10 §§ miljöbalken).
- För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken

Förvaltning av området:

Marken i Natura 2000-området Näs har sedan flera generationer tillbaka (början av 1800-talet) skötts av samma familj. Hela området omfattas av Länsstyrelsens åtagande om miljöersättningar för betesmarker och slätterängar enligt upprättad åtagandeplan. Genom åtagandeplanen elimineras den traditionella hotbilden som utgörs av minskning av eller upphörd hävd och igenväxning av buskar och träd. När innevarande ersättningsperiod upphör rekommenderas att miljöersättningsperioden med åtagandeplan förnyas eller att ett annat skötselavtal tas fram.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 0,99 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra–friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Vegetationens sammansättning varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet. Silikatgräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Inom Natura 2000-området Näs utgör naturtypen 66 % av områdets totala areal. En beskrivning av området finns under rubriken "Beskrivning av området".

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd är årlig skötsel av gräsmarkerna genom bete eller slåtter och höbärgning. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slåtter fortsättningsvis hävdas genom slåtter. Hävdtrycket kan variera inom ett brett intervall så länge skadlig förnaansamling inte förekommer och att området inte betas för hårt. Busk- och slyröjning av vad som bedöms vara igenväxningsvegetation och som växt upp under tid av bristande hävd är angelägen då många betesmarker är i behov av restaurering. Äldre och/eller grova träd bör lämnas kvar och det är även viktigt med efterträdare till de äldre träden. Grov död ved som faller ner bör lämnas i nära anslutning trädet, även om den kan behöva flyttas för att underlätta betet.

Andra förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är en öppen miljö som i normalfallet inte har mer än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar och träd är dock oftast gynnsamt för många organismer genom att erbjuda skydd, skapa bättre mikroklimat och kantzoner där örter kan gå i blom utan att betas ner. Bärande buskar och träd är en viktig födokälla för många fågelarter. I naturtypen får ingen gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter förekomma.

Den karakteristiska vegetationen och angivna strukturer är en förutsättning för att naturtypens typiska arter inte minskar påtagligt i området. Typiska arter är indikatorarter som reagerar relativt snabbt på naturtypiska hotfaktorer. Arterna används i uppföljningssammanhang som en indikator på att naturtypen mår bra.

Bevarandemål

Arealen av Silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 0,99 hektar. Årlig hävd ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna såsom gammalt gräs och örter ska finnas i området. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Naturtypen ska ha ostörd hydrologi. Krontäckning av träd och buskar ska förekomma i måttlig mängd (max 30% krontäckning). Antalet grova, ihåliga eller på annat sätt värdefulla träd ska bibehållas eller öka. Näringsstatusen ska vara gynnsam för naturtypens typiska arter. Betesdjuren ska inte ges medel mot parasiter som finns kvar i dyngan och kan påverka dynglevande organismer

negativt. Artsammansättningen ska vara karakteristisk för naturtypen och arter främmande för naturtypen ska inte förekomma. Det ska finnas typiska arter inom följande grupper: fjärilar (tämligen allmän) och kärlväxter (allmän-riklig).

Negativ påverkan

Naturtypen hotas generellt av:

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete och kan på sikt leda till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden som t ex skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Spridning av gödsel påverkar floran negativt.
- Indirekta faktorer som gödslings- och försurande effekter från luftburna föreningar kan på sikt komma att påverka ängarnas flora negativt.

Bevarandeåtgärder

Skötseln av naturtypen ska bedrivas enligt gällande åtgandeplan.

Naturtypen har tidigare varit utsatt för ökad näringspåverkan på grund av bete som sträcker sig också över omgivande marker. Vid besök i området i oktober 2017 bedömdes marken inte vara näringspåverkad, varför några särskilda åtgärder mot detta inte behöver vidtas.

Bevarandetillstånd

På biogeografisk nivå har naturtypen minskat kraftigt under 1900-talet. Skälen till detta är upphörd eller bristande hävd, igenväxning, gödsling, kvävenedfall, för små och fragmenterade arealer, bristande landskapsmosaik orsakat av jord- och skogsbruk och en negativ utveckling för många arter som är knutna till naturtypen. Nämnade problem och nedläggningar av jordbruk förväntas bestå framöver.

Under 2006 genomfördes en inventering av dagflygande fjärilar och fjärilsfaunan var både art- och individfattig. Antalet typiska arter var endast två och en individ av vardera art inventerades.

Vid gräsmarksuppföljningen 2012 bedömdes naturtypsstatusen som icke fullgod. Trots att området var välhävdad var marken till största delen mycket artfattig, både med avseende på antalet typiska arter och antalet individer. I området fanns också ohävdarter som brännässla och knappåg samt rikligt med skräppor.

Vid besök i området i samband med framtagande av åtgandeplan i oktober 2017, beskrevs naturtypen som väl avbetad. Hävdgynnade arter som blodrot, ärenpris, prästkrage och skallerarter observerades. Troligvis hade fler arter observerats vid besök i blomningstid. Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt.

6410 - Fuktängar

Areal: 0,15 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blååtäl eller starr nedanför trädgränsen är en vanlig naturtyp i hela Sverige. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Den är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet. Naturtypen är beroende av hävd, antingen genom bete eller slåtter och hävdgynnade arter ska finnas. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %.

Två undertyper finns:

- Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”.
- Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtäl, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Natura 2000-området Näs marker klassas som Fuktängar med blååtäl, tåg- och starrarter. Naturtypen finns inom Natura 2000-områdets södra del och utgör ca 10 % av områdets totala areal. En beskrivning av området finns under rubriken "Beskrivning av området".

Förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är bete alternativt slåtter med höbärgning samt röjning av igenväxningsvegetation. Hävdtrycket kan variera inom ett brett intervall så länge skadlig förnaansamling undviks och starkt slitna partier ej dominerar. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slåtter även fortsättningsvis hävdas genom slåtter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas. Det är vanligt att naturtypen har en historia som ängsmarker, och/eller har en flora och fauna med arter som är känsliga för hårt bete under sommaren. Där det förekommer hotade eller regionalt sällsynta arter, eller där marken har en välbevarad ängsvegetation, är det motiverat att anpassa hävden efter det genom t ex begränsat bete under sommaren. Många fuktängar som har en mindre artrik växtlighet kan ändå vara lämpliga att slå, eller sköta med anpassat betetryck, för att gynna fågellivet.

Andra förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetillstånd är en öppen miljö som i normalfallet inte har mer än 30 % täckningsgrad av träd och buskar. Ett visst inslag av buskar, snår och bryn är dock ofta gynnsamt för många organismer. Viss variation i markvegetationens höjd över tiden och mellan olika delar av objektet är också en förutsättning för många arters fortlevnad. Många insektsarter och fåglar är beroende av andra miljöer utanför naturtypen för häckning, skydd, födosök eller delar av sin livscykel. Det kan till exempel röra sig om andra gräsmarkstyper, buskmarker trädrika marker eller blomrika kantzoner.

I naturtypen får heller ingen gödsling (förutom från djur som betar i objektet), stödutfodring, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter förekomma.

För vissa varianter av naturtypen krävs återkommande översvämningar.

Den för naturtypen karakteristiska vegetationen och angivna strukturer är en förutsättning för att naturtypens typiska arter ska bibehållas. Typiska arter är indikatorarter som reagerar snabbt

på naturtypiska hotfaktorer. Arterna används i uppföljningssammanhang som en indikator på att naturtypen mår bra.

Bevarandemål

Arealen av Fuktäng (6410) ska vara minst 0,15 hektar. Regelbunden hävd ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Betesdjuren ska inte ges medel mot parasiter som finns kvar i dyngan och kan påverka dynglevande organismer negativt. Naturtypen ska ha ostörd hydrologi. Träd- och buskskiktet ska tillsammans förekomma i måttlig mängd (max 30% krontäckning). Igenväxningsvegetation ska inte förekomma eller endast förekomma i begränsad utsträckning. Arter främjade för naturtypen ska inte förekomma. Det ska finnas typiska kärlväxter i allmänriklig omfattning.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot naturtypen:

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt. Risken för överbete är dock inte lika stor i fuktiga marker som i torra.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Kväveläckage från angränsande marker påverkar floran negativt.
- Dräneringar som torkar ut naturtypen.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Bevarandeåtgärder

Naturtypen ska skötas i enlighet med gällande åtagandeplan.

Bevarandetillstånd

På biogeografisk nivå har naturtypen bedömts ha ogynnsam bevarandestatus. Skälen till detta är upphörd eller bristande hävd, igenväxning, gödsling, kvävenedfall, dräneringar, för små och fragmenterade arealer, bristande landskapsmosaik orsakat av rationellt jord- och skogsbruk och en negativ utveckling för många arter som är knutna till naturtypen. Naturtypen har dessutom minskat kraftigt och fragmenterats under 1900-talet. Nämnade problem och nedläggningar av jordbruk förväntas bestå framöver.

Vid gräsmarksuppföljningen 2012 bedömdes naturtypsstatusen som icke fullgod. Området var artfattigt med endast några typiska arter och individer. Vid besök i ytan med naturtypen fuktängar i samband med framtagande av åtagandeplan i oktober 2017, beskrevs fuktängen som väl avbetad och inte påverkad av trampsador. Förekomsten av starrarter var god. Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt.

1966 - Ävjepilört, *Persicaria foliosa*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ävjepilört förekommer på grunda leriga stränder vid älvar, åar och sjöar samt sällsynt vid småvatten i betesmarker. Vid Bottenviken förekommer den även vid bräckt vatten. Den är ljusälskande och mycket konkurrenssvag. I samtliga områden växer den i miljöer som större delen av året normalt är täckta av vatten och endast periodvis är blottlagda. Arten kräver troligen viss uttorkning av substratet för att gro, men kan sedan växa delvis vattentäckt. På några lokaler är den endast tillfällig och dyker upp när förhållandena är optimala för att några år senare ha försvunnit igen. På merparten av lokalerna är den oftast årlig. En vattenregim i vattendrag som medför blottläggning av jord under sommaren och översvämning under vår- och höstflod är den avgjort viktigaste störningen för arten. Betesdrift på stränder påverkar också arten positivt. Arten sprids huvudsakligen längs vattendrag. Långdistansspridning och spridning mellan vattendrag sker troligen med fåglar. En rimlig uppskattning av spridningsavstånd är mindre än 1000 meter. Arten är rödlistad (kategori NT, nära hotad).

För att den ingående arten ävjepilört ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetilstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Naturlig eller naturlig flödesregim som innebär återkommande översvämning vid höst- och vårflod samt torrläggning av jord under sommaren.
- Växtplatsen utgörs av grunda leriga älvstränder.
- Öppen och solexponerad miljö.
- God vattenkvalitet, särskilt med avseende på näringsämnen.
- Konnektivitet i vattendraget för möjlighet till spridning.

Bevarandemål

Ävjepilört ska finnas i området i för arten lämplig livsmiljö. Artens populationsutveckling ska vara stabil och inte visa på bestående nedgång samt förekomma i sådan omfattning att den kan fortleva långsiktigt i området. Flödesregimen ska vara naturlig eller naturlig så att översvämning sker vid vår- och höstflod och så att jord torrläggs under sommaren. Växtplatsen hålls öppen och solexponerad genom regelbundna översvämningar och/eller i vissa fall genom åtgärder som syftar till att hindra igenväxning. Vattenkvaliteten ska vara god med avseende på näringsämnen.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Reglering av vattendrag genom att flödesregimen förändras och påverkar arten negativt.
- Igenväxning av vegetation som innebär ökad beskuggning. På en del lokaler är arten beroende av bete och en minskning av betesintensiteten innebär att arealen lämplig miljö kraftigt minskar eller helt försvinner.
- Förändringar av vattenkvaliteten, speciellt övergödning.
- Brister i konnektivitet som hindrar spridning längs vattendrag.

Bevarandeåtgärder

Ävjepilört är beroende av årstidsbundna vattennivåväxlingar där särskilt långvarigt låga vattennivåer under sommaren är viktigt för artens reproduktion. Det är därför angeläget att Klarälvens reglering utformas på ett sätt som efterliknar ett naturligt system så att den typiska livsmiljön för arten bibehålls. Ävjepilört är ljusälskande och gynnas av strandbete från nöckreatur.

Bevarandetillstånd

Ävjepilörten är rödlistan i Sverige och placerad i kategorin nära hotad (NT). På biogeografisk nivå bedömdes bevarandestatusen 2013 som gynnsam med avseende på populationsstorlek men otillfredsställande med avseende på artens livsmiljö och dess framtidsutsikter.

I Natura 2000-området Näs har fåtaliga observationer av arten gjorts i strandkanten mot Klarälven. Vid en inventering under år 2001 återfanns ett 10-tal exemplar men vid inventering följande år, 2002, återfanns inte arten, sannolikt beroende på högt vattenstånd. Efter detta finns inga kända observationer. Arten eftersöktes senast 2017 men återfanns ej. Att antalet observationer har minskat sedan arten först upptäcktes i området kan tyda på långvarigt försämrade livsvillkor och en minskning av populationen. Färre observationer skulle också kunna bero på att exemplar inte upptäckts p.g.a högt vattenstånd eller att livsvillkoren tillfälligt har varit ogynnsamma. Det är känt att vattenståndet under flera av åren de senaste decennierna har varit ogynnsamt för Klarälvens strandarter. Sammantaget bedöms bevarandetillståndet för ävjepilört därför som icke gynnsamt. Flödesregimen under 2017 bedömdes av länsstyrelsen vara gynnsam för arten. Med fortsatt naturlig reglering bedöms arten ha bättre förutsättningar att utveckla gynnsamt bevarandetillstånd.

1973 - Hällebräcka, *Saxifraga osloensis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Hällebräcka är en ettårig art som kräver konkurrensfria miljöer för att växa. Många av förekomsterna är intill och på hållar i betesmarker, miljöer som hålls fria från konkurrens genom kreaturstramp och torka. Tillfälliga förekomster i vägsrännor, mindre täkter etc. är inte ovanliga där det är tätt mellan lokalerna. Arten är starkt kalkgynnad och den kan finnas i områden med skiffer, kalk eller granit med kalkrikt jordtäcke. Arten förekommer även på strandhållar i delar av sitt utbredningsområde. På dessa lokaler är det främst årsmånen som styr antalsvariationen mellan åren. Det krävs ett någorlunda snötäcke under vintern i kombination med en fuktig vår/försommar så att inte de unga plantorna fryser ihjäl respektive torkar ihjäl innan de hinner blomma och gå i frukt.

Arten är på många lokaler beroende av störning genom bete och tramp. Den är störningsgynnad, vilket alla tillfälliga väggkantslokaler är bevis på. Artens blommor är insektspollinerade, medan fröna är vind- och djurspridda, en uppskattning av spridningsavstånd är 10 meter, efter vägar i vinddraget från bilar, med bildäck etc. kan avståndet ofta vara mycket längre. Bestånden varierar mycket kraftigt i individantal och frösättning år från år. Arten är rödlistad (kategori VU, sårbar).

Förutsättningar för ett gynnsamt bevarandetilstånd är kalkrika, torra, öppna och konkurrensfria marker. Eftersom arten är konkurrenskänslig krävs störning genom återkommande bete och tramp.

Bevarandemål

Artens populationsutveckling ska vara stabil och inte visa på bestående nedgång samt förekomma i sådan omfattning att den kan fortleva långsiktigt i området. Hällebräcka ska finnas i området i för arten lämplig livsmiljö. Växtplatsen hålls öppen genom årlig hävd, företrädesvis genom bete. Ingen skadlig ansamling av förna såsom gammalt gräs och örter ska finnas i området. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Eftersom de långsiktigt stabila lokalerna främst är betesmarker är bristen på hävd och störning genom bete och tramp det absolut största hotet mot arten.
- Klimatförändringarna påverkar antagligen arten marginellt under överskådlig tid.

Bevarandeåtgärder

För att gynna bestånden av hällebräcka är det viktigt att hävden och röjningen av igenväxningsvegetation fortsätter enligt gällande åtagandeplan.

Bevarandetilstånd

På biogeografisk nivå bedömdes 2013 bevarandestatusen med avseende på population och livsmiljö som otillfredsställande.

I natura 2000-området Näs växer arten på och intill hyperithållar i områdets östra del. Under 2001 inventerades cirka 200 exemplar och under 2009 över 300 exemplar fördelat på två lokaler. Under 2016 observerades över 800 exemplar av hällebräcka i nära anslutning till Natura 2000-områdets nordöstra gräns. Bevarandetilståndet bedöms som gynnsamt.

Dokumentation

- Artportalen. Artdatabanken SLU. Uppgifter hämtade 2017-08-31.
- Artdatabanken SLU. 2014. Arter & naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013.
- ArtDatabanken SLU. Artfakta. (<http://artfakta.artdatabanken.se>)
- Länsstyrelsen Värmland 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-området Näs. Fastställd 2006-03-15.
- Länsstyrelsen Värmland. Basinventering 2005-2009 inklusive kompletterande inventeringar, bedömningar och kvalitetssäkring av Natura 2000-områden. Opublicerat.
- Länsstyrelsen Värmland 2006. Dagflygande ängsfjärilar i Värmlands län. Opublicerad.
- Länsstyrelsen Värmland. 2012. Uppföljning av hävdade gräsmarker i skyddade områden – inventering av kärlväxter. Länsstyrelsens rapport 2014:16.
- Länsstyrelsen Värmland. 2017. Förslag till åtagandeplan för miljöersättning för betesmarker och slätterängar. (2016-2020). Näs.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1, NV-04493-11. Naturtyper: 6270 Silikatgräsmarker och 6410 Fuktängar.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2. NV-01162-10. Art 1966, Ävjepilört och Art 1973, Hällebräcka. (<http://www.naturvardsverket.se>)

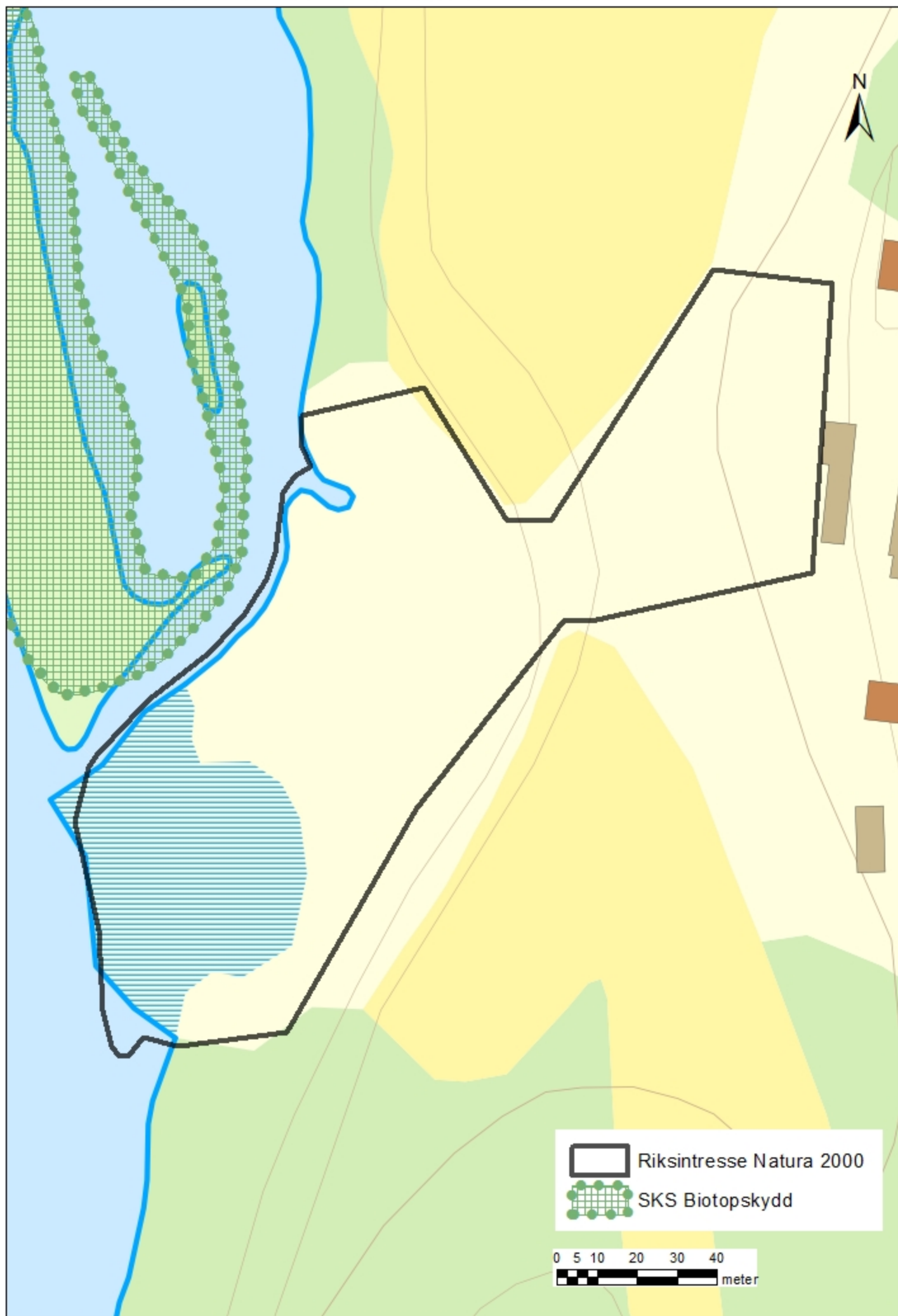
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

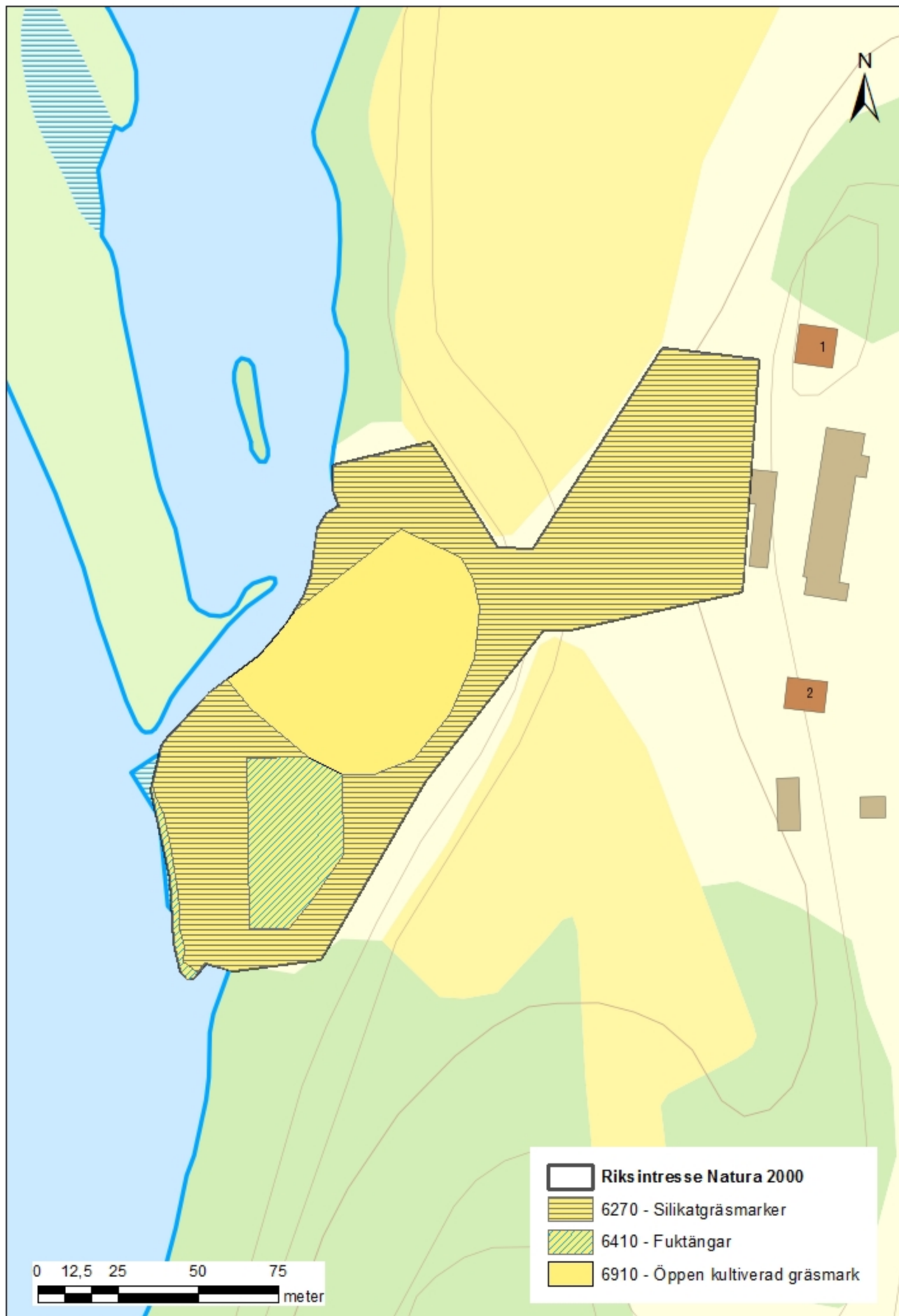
Bilaga 1. Översigtskarta med markering för Natura 2000-området Näs.

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-områdets avgränsning

Bilaga 3. Naturtypskarta för Natura 2000 - området Näs

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland